

NIELS IVAR BECH

At genkalde Niels Ivar Bech i erindringen er som at grave en fjern fortid frem - i den grad har den udvikling, som han så usædvanlig klart forstod måtte komme, vendt op og ned på vore forestillinger. Det er dog kun 27 år siden, næsten på dato, i 1957, at Bech tiltrådte som direktør for Regnecentralen. Det var før der var nogen der talte om »computere« herhjemme. Men Akademiet for de Tekniske Videnskaber havde i 1955 oprettet den uafhængige forsknings- og udviklingsinstitution Regnecentralen, med professor Richard Petersen som formand for bestyrelsen. Her var en lille gruppe ingeniører med Bent Scharø Petersen i spidsen i færd med at bygge Dask, den første danske datamat.

Med ståsted som leder af Regnecentralen udøvede Niels Ivar Bech i årene 1957-71 en uhyre indflydelse på indføringen af datamater i det danske samfund. Det skyldtes en usædvanlig kombination af en enestående situation i teknikkens historie og Bechs sjældne personlige egenskaber. Hvad der først står frem i erindringen er hans per-

sonlige udstråling, hans evne til at rive sine tilhørere med sig i sine ideer, hans tro på sine medarbejders dygtighed, hans evne til at lytte, hans følsomhed for andre mennesker. Bech var, mens Regnecentralen endnu var af overkommelig størrelse, den perfekte leder, altid til stede, iderig, opmuntrende.

Dertil kom så hans indsigt, hans fantasi, hans visioner. Med dette personlige udstyr blev Niels Ivar Bech endnu et eksempel på det forstemmende mønster, som træffes så ofte i ideernes, kunstens, og videnskaberne historie, den tragiske pioner. Et menneske som klarere end de samtidige ser hvad der kan og må komme, som kæmper for at nyttiggøre dette klarsyn, men som bukker under i kampen.

Niels Ivar Bech var i det danske milieu den der før alle andre, og klart, så nogle væsentlige træk i den udvikling der er knyttet til datamaterne. Fra omkring 1955 var han den der før os andre var helt klar over i alle tilfælde fire afgørende aspekter i den udvikling der var på vej. For det første, omfanget

af datamaternes indtog. På et tidspunkt da de nærmest ansvarlige var bekymret for om Dask kunne holdes økonomisk beskæftiget, så Bech plads for de mange hundrede anlæg. For det andet, karakteren af det der var på vej, det bredt samfundsmæssige i anvendelserne. På det tidspunkt da de andre nærtstående tænkte på beregninger inden for teknik og naturvidenskab, så Bech betydningen af de administrative anvendelser og deres videre konsekvenser. For det tredje, den centrale betydning af menneskene og uddannelserne. Mens de offentlige læreanstalter var passive eller tøvende sørgede Bech for at medarbejdere ved Regnecentralen kunne arbejde med kurser og lærestof. For det fjerde, datamatikkens globalt politiske betydning. Niels Ivar Bech indså tidligt at datamatikken var en politisk betydningsfuld faktor - han forudså klart den spænding tværs over Atlanterhavet som langt senere er taget op i EF.

I dagens anledning er det rimeligt særlig at mindes nogle af Niels Ivar Bechs initiativer inden for uddannelsesområdet. Han var fra første færd omkring 1955 aktiv som lærer ved de første programmeringskurser. Få år senere var han den drivende kraft i en række systemudviklingskurser som blev afholdt i samarbejde med Arbejdsgiverforeningen. Omkring 1960 fostrede han en storslået tanke om et samarbejde mellem Regnecentralen, som da var en selvejende institution under Akademiet for de Tekniske Videnskaber, og flere af de højere læreanstalter. Regnecentralen skulle etablere regnecentre ved hver af læreanstalterne, for at fremme kontakten mellem miljøerne. Det var et skoleeksempel på en ordning til fremme af samfundsgavnlig forskning og uddannelse. Tanken fik varm støtte fra Københavns Universitet, Danmarks tekniske Højskole, og Aarhus Universitet. Sagen strandede på at finansministeriet afslog at stille

garanti for de lån Regnecentralen måtte have til sine investeringer. Dette førte til at Regnecentralen måtte reorganiseres som aktieselskab og var et uopretteligt slag mod udviklingen af dansk selvstændighed på edb-området - og mod Niels Ivar Bech personligt. Situationen urimelighed kan aflæses deraf at Regnecentralen nogle få år senere blev anmodet af Danmarks tekniske Højskole om at afholde et kursus i datamaternes anvendelser på tekniske problemer, ikke for højskolens studerende, men udelukkende for professorerne, et kursus som efter dets gennemførelse blev særdeles anerkendende omtalt af læreanstaltens rektor.

Bechs interesse for uddannelserne gav sig også det udslag at han blev den første formand for International Federation for Information Processing, Technical Committee 3, Education, et hverv han dog frasagde sig snart da han mente midlerne var uforsvarligt små.

I slutningen af 1960erne eksperimenterede Bech med undervisning i edb-teknik for unge mennesker i skolealderen, samtidig med at han fuldt støttede Regnecentralens medarbejders indsats for kurser i Danmarks Radio og TV.

Men på dette stadium skulle Niels Ivar Bechs tragedie fuldbyrdes, han blev forkastet som Regnecentralens leder, samtidig med at hans helbred og modstandskraft var ødelagt. Få år senere døde han.

Det er vel en personlig sag hvorvidt man vil se Niels Ivar Bechs skæbne som inspiration eller advarsel. Han selv havde nok intet valg - han brændte for det han troede på.

Men det forekommer fuldt ud rimeligt at aflæggeren af den virksomhed han ledede har valgt at knytte hans navn til en pris for en person der har gjort en særlig indsats for anvendelsen af datamater til undervisningsbrug. ■

Peter Naur

Regnecentralen har indstiftet »Niels Ivar Bech-prisen« på kr. 10.000, og den første prismodtager blev seminarielæktor Børge R. Christensen for hans arbejde med programmeringssproget COMAL. Ved overrækkelsen af Niels Ivar Bech-prisen ses fra venstre professor dr. phil. Peter Naur, adm. direktør Jørgen Olsen fra Regnecentralen, undervisningsminister Bertel Haarder og prismodtager Børge R. Christensen.